

ĢSK 2. modulis.
Procesu mijiedarbība reģionu skatījumā

Āfrikas oāzes

Ģeogrāfijas skolotāju profesionālo un pedagoģisko kompetenču pilnveide

Materiālu sagatavoja Agra Lipsberga

<http://www.arthursclipart.org/africa/people%20and%20places/oasis.gif>

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Atbilstība mācību priekšmeta standarta prasībām

5.3

6.1

6.2

6.3

Ministru kabineta 2008.gada 2.septembra noteikumi Nr.715 17
pielikums "Ģeogrāfija". Vispārējās vidējās izglītības mācību
priekšmeta standarts.

http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/programmas/vidskolai/geografija_220508.pdf

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

"Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība"

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

ESF

Oāze ir vieta tuksnesī, kur sastopams ūdens.

Attēlā: Baharijas oāzes daļa ar sālsezeru Lībijas tuksnesī.

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

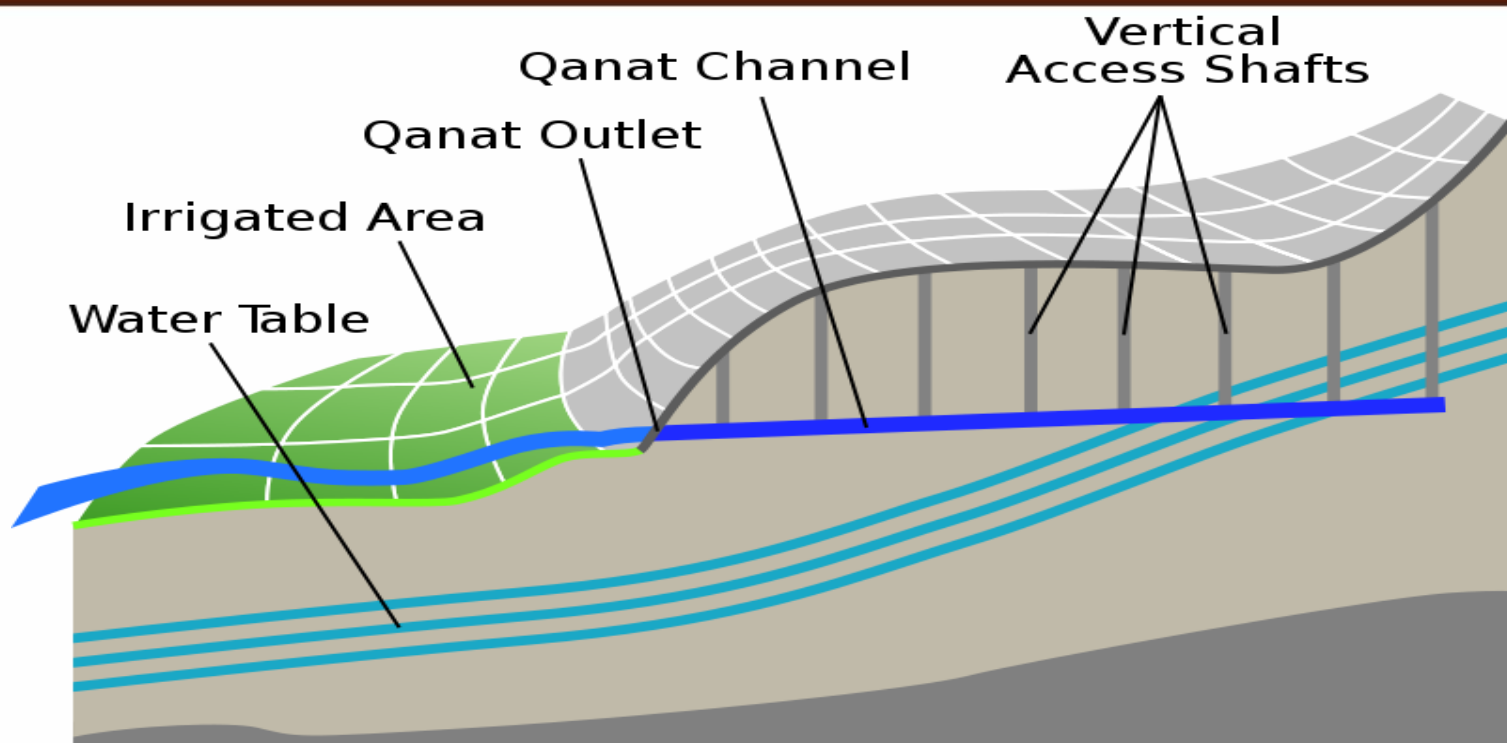

Oāžu tipi:

1. Upju oāzes
2. Gruntsūdeņu oāzes
3. Avotu oāzes
4. Artēzisko ūdeņu oāzes
5. Fogaras tipa oāzes

<http://www.environmentalgraffiti.com/featured/desert-oasis/2257?image=6>

Fogaras tipa oāzes apūdeņošanas sistēma

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Qanat-3.svg>

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Ūdens sadales
sistēma pa
apūdeņošanas
kanāliem

<http://www.unesco.org/mab/doc/ekocd/algeria.html>

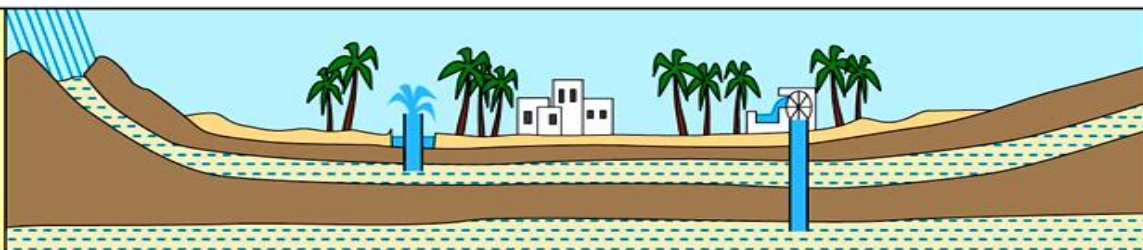
IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

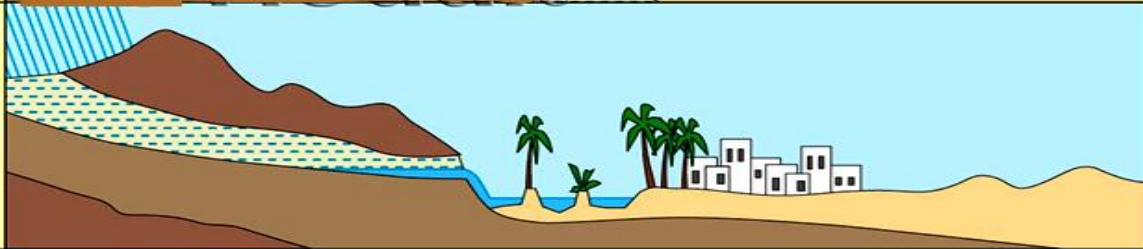
Artēzisko ūdeņu oāzes atrodas vietās, kur no dziļurbumiem pazemes ūdeņi spiediena ietekmē nonāk virszemē.

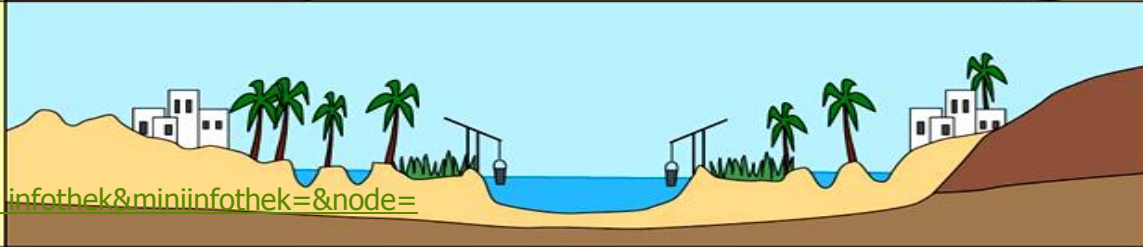
Fogaras tipa oāzēs pazemes ūdeņi nonāk speciālos tuneļos un kanālu sistēmās

Avotu oāzes veidojas vietās, kur izplūst pazemes ūdeņi, kas veidojušies kalnos no nokrišņiem. Piemēram, Atlasa kalnos.

Upju oāzes
Lielākā šāda tipa oāze – Nīlas ieleja

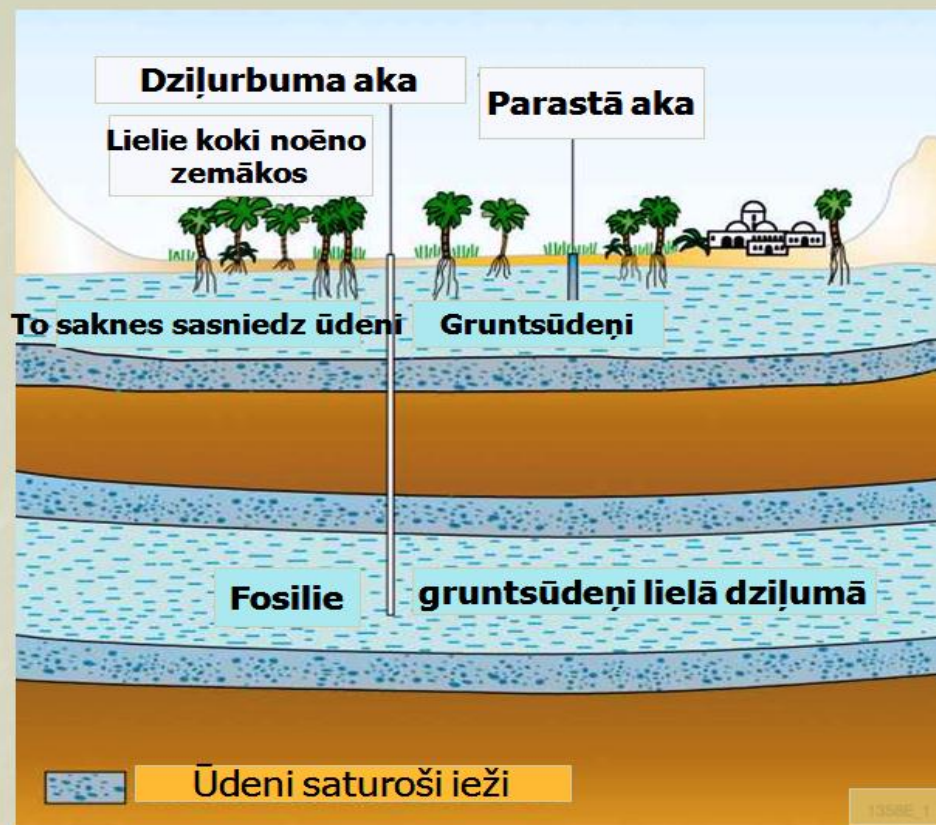
http://www2.klett.de/sixcms/list.php?page=geo_infothek&miniinfothek=&node=Oasen&article=Infoblatt+Oasen

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Ūdens ieguve no akām:

- 1. Tradicionālā aka (sasniedz gruntsūdeņu līmeni.**
- 2. Dziļurbuma aka (sasniedz fosilos gruntsūdeņus lielā dziļumā).**

Fosilie gruntsūdeņi veidojušies pirms daudziem tūkstošiem gadu, kad Sahārā bija mitrs klimats.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Zemkopība oāzē

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Baharijas oāzē Lībijas tuksnesī no pazemes izplūst karsti un sāļi ūdeņi.

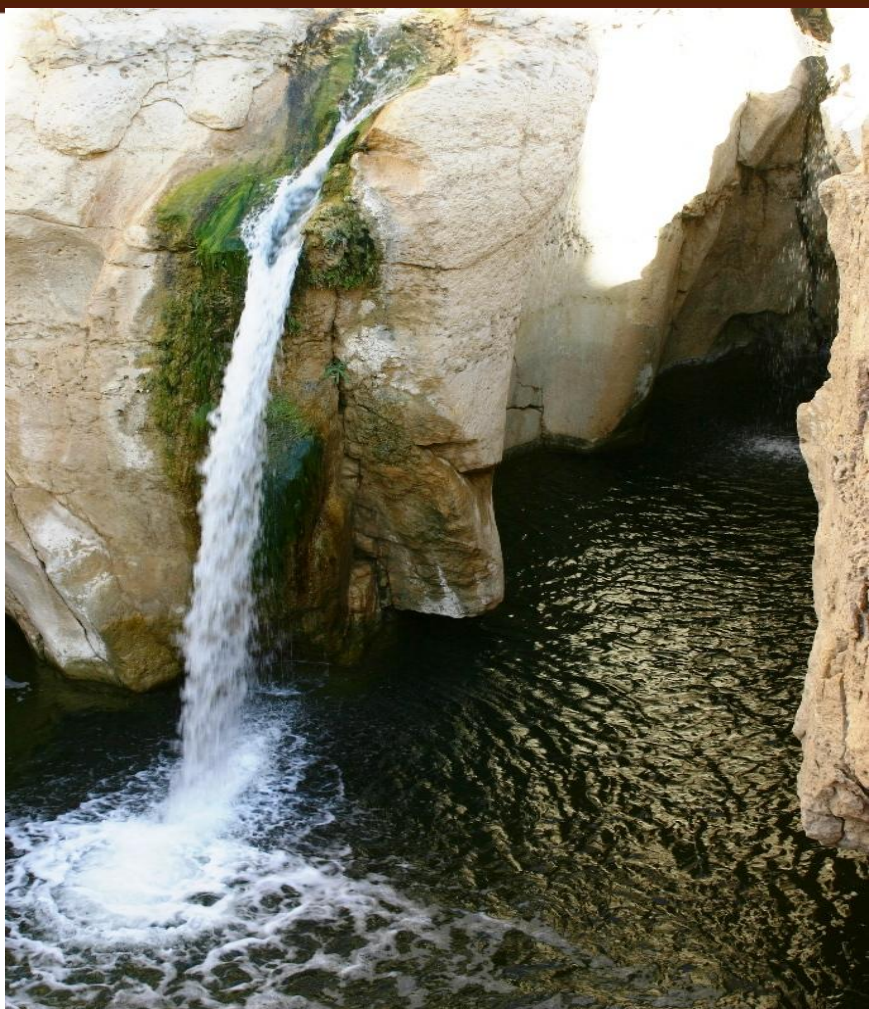
A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Avota oāze
Tunisijā,
Atlasa kalnu DA daļā

Pazemes avoti izplūst
virszemē, tas ir sākums
nelielai upei, kura tālāk
tuksnesī izžūst.

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Sena oāze
Tunisijā.

Upes
ielejā –
dateļpalmu
plantācija.

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Tālāk tuksnesī upe izžūst.

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Nīlas ieleja
un delta –
lielākā oāze
Āfrikā.

<http://neonized.net/blog/general/nile-delta/>

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Gadu tūkstošos sakrāties auglīgo dūņu
slānis Nīlas krastā.

Kā tas veidojies?

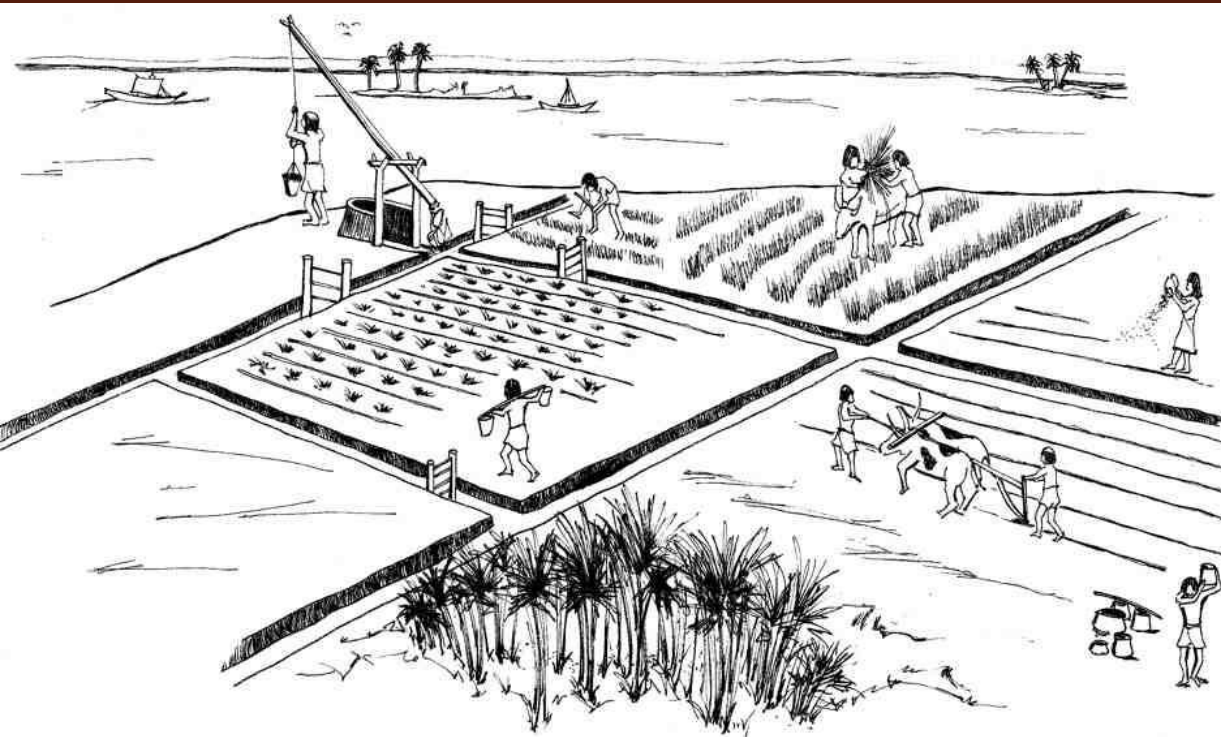
A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Apūdeņošanas sistēma Senajā Ēģiptē

<http://www.questgarden.com/50/58/9/070422202846/process.htm>

<http://sourcedocs.tc2.ca/picture-sets/topics1/ancient-egypt/daily-life.html>

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Skats uz auglīgo Nīlas ieleju

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Kukurūzas lauki Nīlas ielejā pie Luksoras.

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Apūdeņošanas
kanāls

Nīlas ielejā
netālu no
Luksoras.

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Augsnes
apstrāde
senajā
Ēģiptē.

Brīvdabas muzejs
"Faraonu ciems"
Kairā

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

"Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība"

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Iesēto sēklu
aitas iebradā
augsnē.

Fonā –
baložu
mītnes.

Tos audzēja
pārtikai.

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

A. Lipsbergas foto

Banānu
plantācija
Nīlas ielejā
pie
Luksoras.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Kaira Nīlas krastos –
viena no lielākajām
Āfrikas pilsētām

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ
“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”
Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Kaira

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

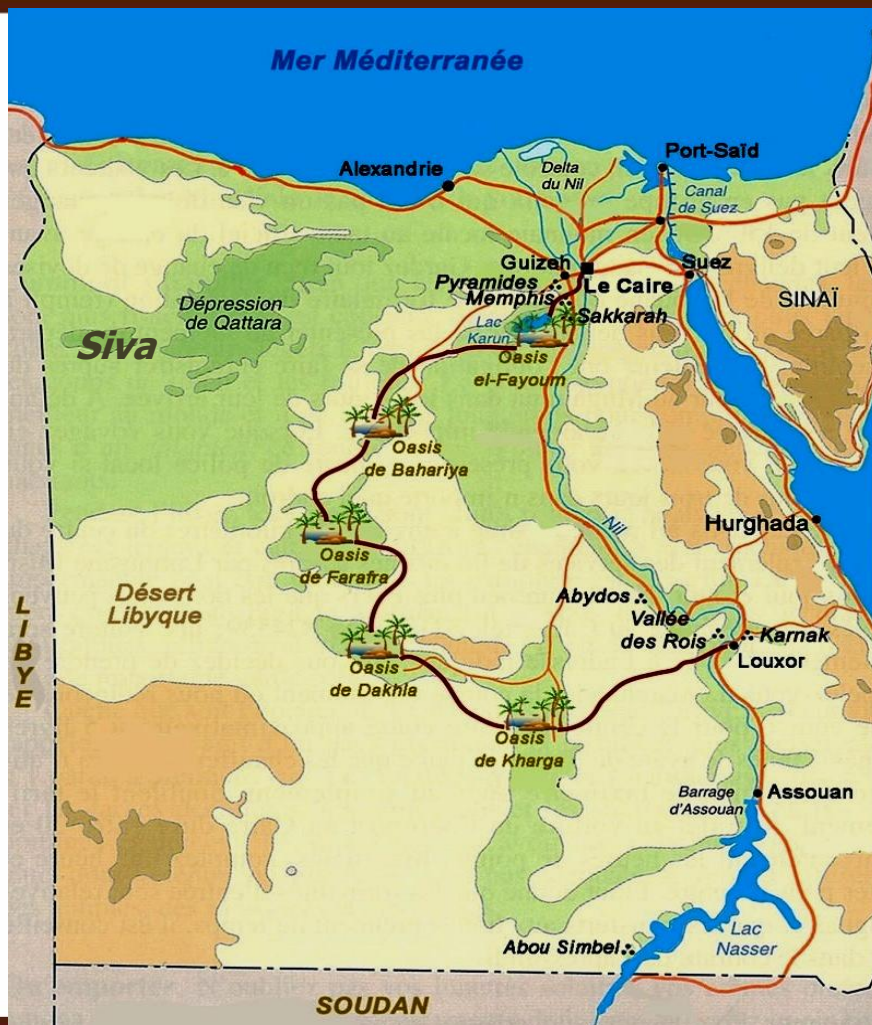

Kaira

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ
 “Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”
 Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Ēģiptes oāzes:

Baharija, Dākhla,
Farāfra, Faijūma,
Khārga, Siva

Tās parasti izveidojušās reljefa
ieplakās, kur tuvu zemes
virsmā atrodas gruntsūdeņi

<http://www.geo-decouverte.com/Egypte/circuitOasis.htm>

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienotā Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

- Baharijas oāzi veido vairāki ciemi, no kuriem lielākais ir **Bāvītī**. Tas ir arī oāzes administratīvais centrs.
- **Kasra** ir Bāvītī tuvākais ciems.
- Apmēram 10 km uz austrumiem cits aiz cita atrodas **Aguza, Mandišah el Zabū** un **Harrā** ciemi.
- **Hieza** ir vistālākais ciems – apmēram 50 km uz dienvidiem no Bāvītī .

Dateļpalmu plantācija Baharījas oāzē.

A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ
“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”
Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Augļu tirgus Baharijas oāzē.

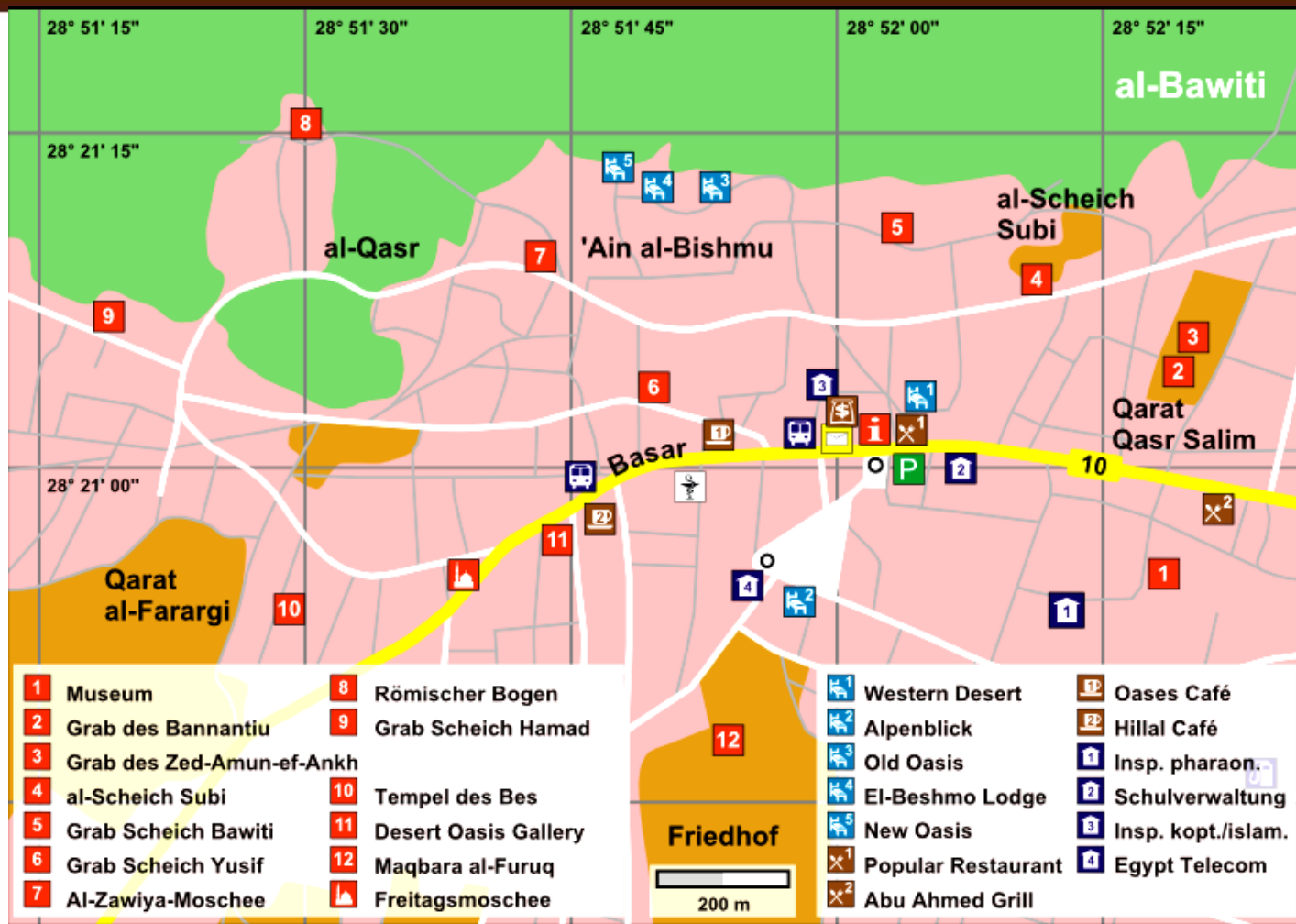
A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Bāvītī –
ciems
oāzē ar
senu
vēsturi

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bawiti-center.de.svg>

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Datēpalma,
kuru dēvē par
tuksneša maizes
koku.

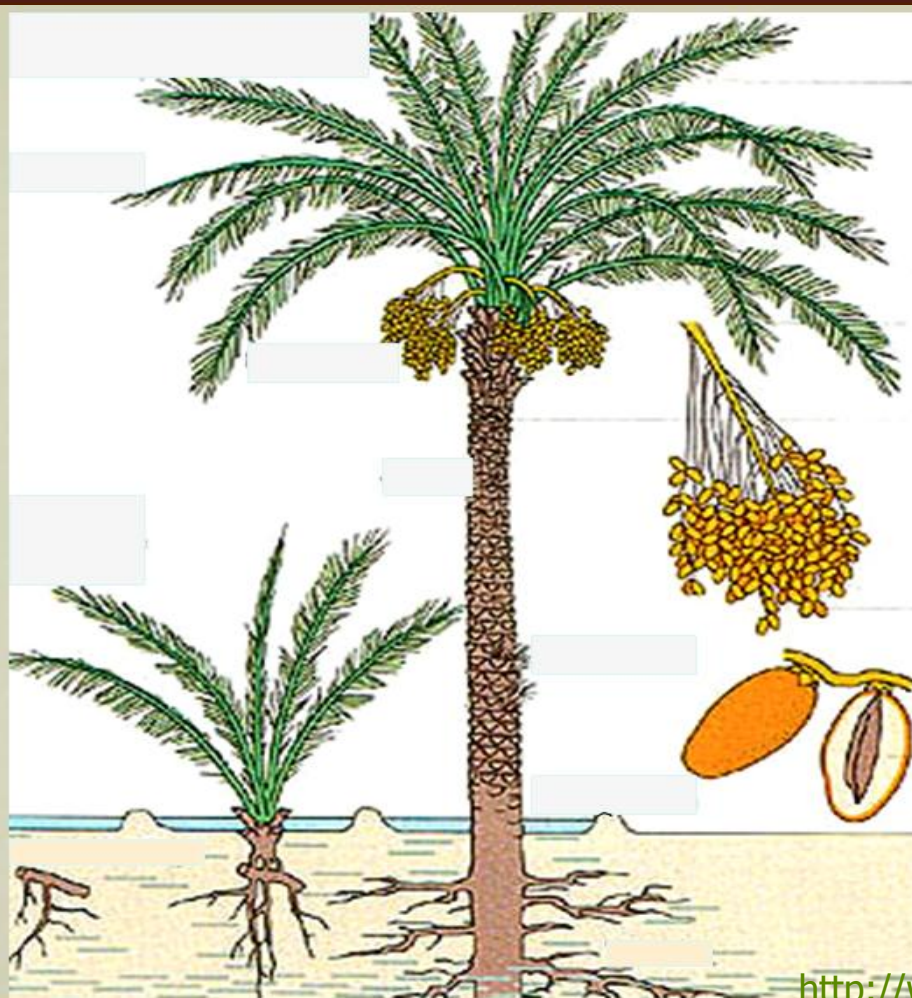
A. Lipsbergas foto

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Datelpalmas izmantošanas veidi:

**Lapas – pin
grozus,
paklājus, klāj
juntus**

**Stumbrs –
būvmateriāls,
malka**

**Dateles –
pārtikā, sīrups,
milti, eksportē**

**Dateļu kauliņi
– grauzdē
kafiju, baro
lopus**

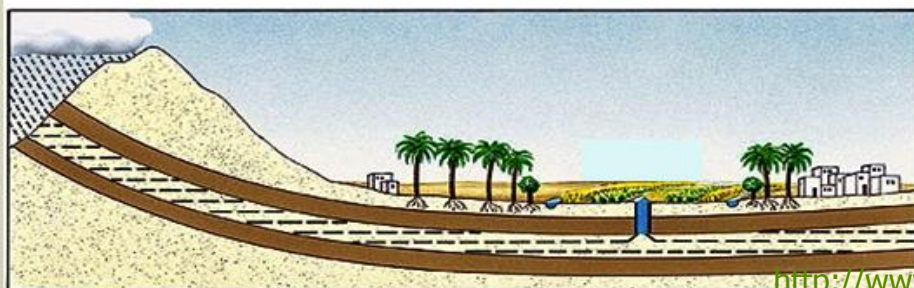
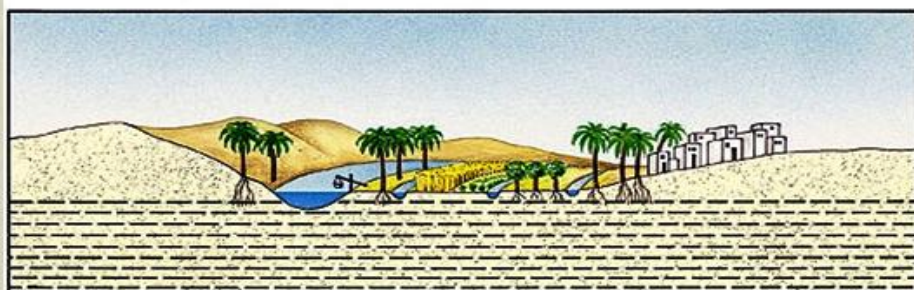
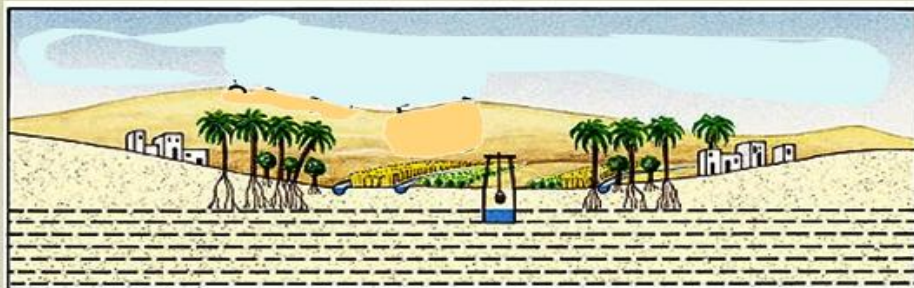
<http://www.prolove.ch/oasen/pictures/dattelpalme.jpg>

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

1.

**Kuru veidu
oāzes
redzamas
attēlos?**

2.

**Raksturo
ūdeņu ieguvi
un
izmantošanu
katrā no
tām!**

3.

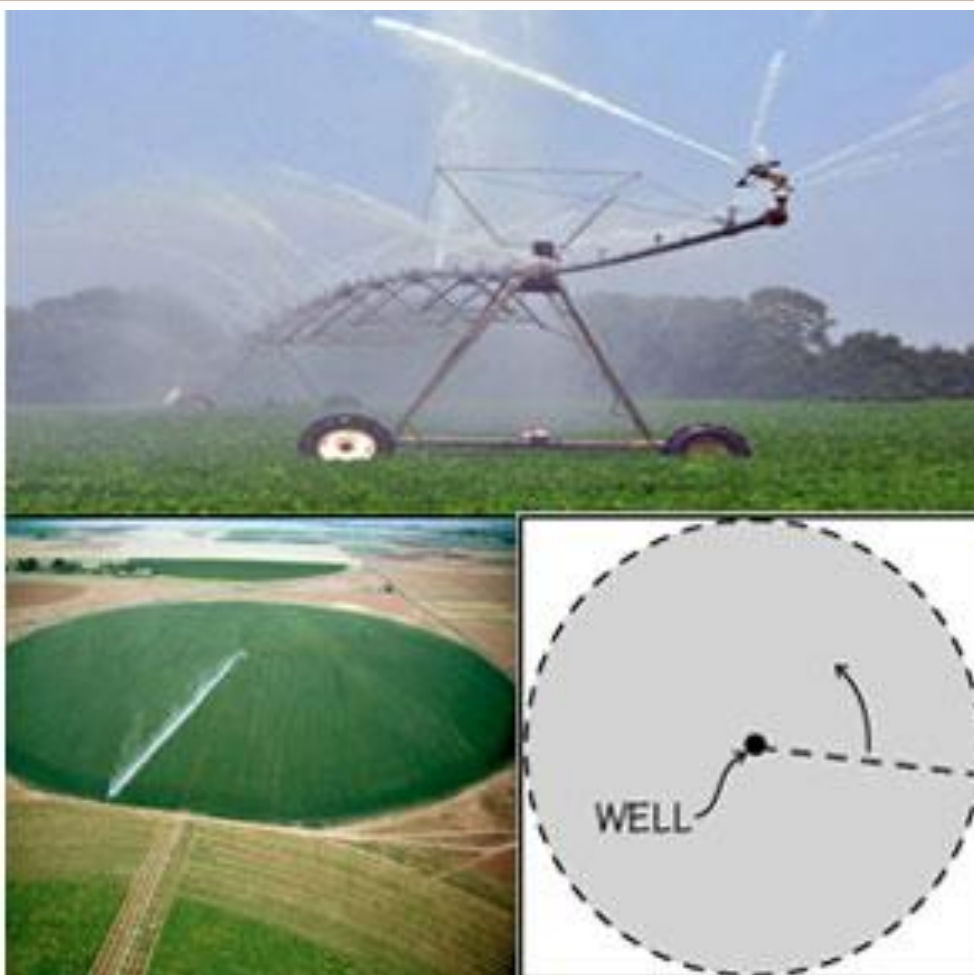
http://www2.klett.de/sixcms/list.php?page=geo_infothek&miniin_fothek=&node=Oasen&article=Infoblatt+Oasen

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

**Mūsdienās tuksnešos
veido**

mākslīgās oāzes.

**Pazemes ūdeņus iegūst
no dziļurbumiem.**

**Tiek veidotas
modernas**

laistīšanas sistēmas.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

**Apūdeņošanas
sistēmas**

**Kufras oāzē
Sahāras
tuksnesī.**

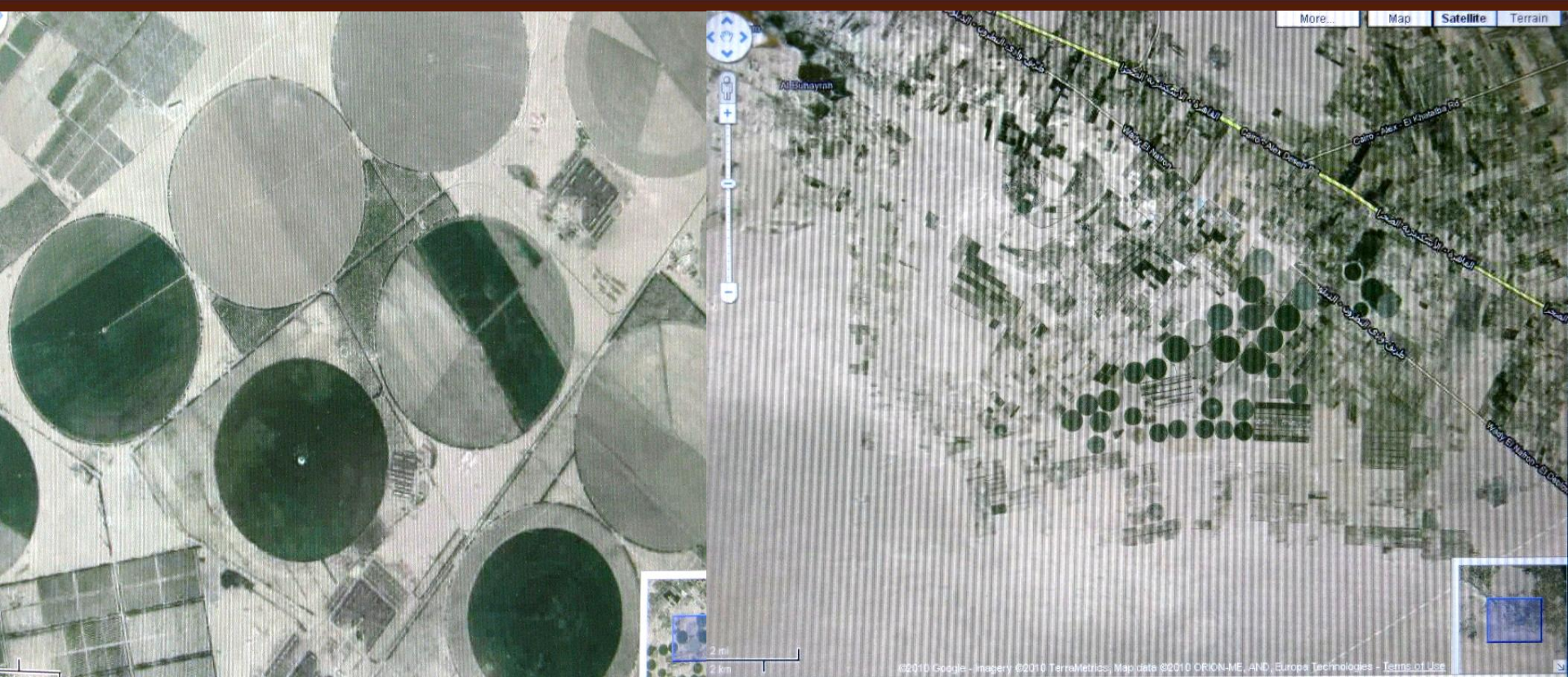
<http://www.greenprophet.com/2010/06/libya-pivot-irrigation/>

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Satelītattēlos redzamas mākslīgās oāzes Ēģiptē,
uz rietumiem no Kairas.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Kufras oāze
Alžīrijā.

<http://www.greenprophet.com/2010/06/libya-pivot-irrigation/>

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Jaunajās oāzēs

Ierīkotas modernas
apūdeņošanas
sistēmas.

Tajās izmanto pilienu
metodi- katram
augam tieši pie
saknēm pievada
nepieciešamo ūdens
daudzumu.

<http://www.bobfreling.com/2009/08/solar-energy-powering-food-sec.htm>

Kādas ir pilienu metodes priekšrocības, salīdzinot ar tradicionālo apūdeņošanu pa kanāliem?

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

**Ir izstrādāti projekti tuksnešu apzaļumošanai, izmantojot
Saules enerģiju.**

<http://inhabitat.com/sahara-forest-project/>

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

**Saules
enerģiju
izmantos
ūdens
atsāļošanai.**

[http://vimeo.com/54296304#
video](http://vimeo.com/54296304#video)

[http://news.national
geographic.com/new
s/2010/01/photogall
eries/100122-green-
sahara-desert-
pictures/](http://news.nationalgeographic.com/news/2010/01/photogalleries/100122-green-sahara-desert-pictures/)

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ
“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”
Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

Teksts diskusijai

1960. gadā Alžīrijā, Tunisijā, Lībijā un Ēģiptē tika atklātas milzīgas naftas un gāzes atradnes. Tās atradās diezgan dziļi tuksnesī.

„Jaunās oāzes” jeb „jaunās industriālās oāzes” var atpazīt pēc naftas torņiem, benzīntankiem, ūdens rezervuāriem, dzīvojamajiem un biroju konteineriem, kuros ir arī dušas un gaisa kondicionieri.

Iegūtā nafta un gāze tiek transportēta pa cauruļvadiem. Te nepieciešams arī darbaspēks. Oāžu zemnieki pārdod savus laukus, nomadi pamet savas ciltis. Viņi atrod labāk apmaksātu darbu naftas atradnēs.

Daudzās Sahāras oāzēs ir mainījušās saimniekošanas tradīcijas. Pa asfaltētiem ceļiem kravas mašīnas pārvadā graudus un pārtikas produktus. Graudu cenas ir tik zemas, ka neatmaksājas tos audzēt. Daudzi oāžu dārzi ir pamesti.

Daudzi jauni cilvēki ar savām ģimenēm dodas projām. Viņi atrod labi apmaksātu darbu pilsētās, tūrisma centros jūras piekrastē. Viņi grib dzīvot modernāk, nekā viņu vecāki. Viens džips viņus interesē vairāk, nekā vesels kazu ganāmpulks.

Gada laikā Tunisiju apmeklē vairāk nekā četri miljoni tūristu. Tūrisms ir svarīgs Tunisijas valsts ienākumu avots. Intensīvi tiek būvētas viesnīcas. Jauni ceļi savieno oāzes ar tūrisma centriem. Veidojas jaunas darba vietas. Vietējie iedzīvotāji strādā viesnīcās, par taksometru vadītājiem, oficiantiem, ekskursiju vadītājiem vai suvenīru tirgotājiem.

Atpūtas centros ir profesionālas skolas viesnīcu darbiniekiem ar apmēram 2000 mācību vietām. Stundu sarakstā kā svešvalodas dominē angļu un vācu valodas. (Franču valoda ir Tunisijas valsts valoda.)

Ēģiptē uz rietumiem no Kairas izveidotas modernas oāzes, kuras apūdeņo ar dziļāko pazemes slāņu ūdeņiem, tos ar spēcīgiem sūkņiem paceļot virszemē. Tāda, piemēram, ir Kufras oāze. Tādējādi tiek izjaukts līdzšinējais pazemes ūdeņu izmantošanas režīms un tā līmenis pazeminās.

*No ārzemju preses materiāliem
sagatavoja A. Lipsberga.*

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

ESF

Jautājumi un uzdevumi

- **Kāpēc** jauni cilvēki pamet oāzes?
- **Izvērtējiet** pozitīvos un negatīvos aspektus pārejai no tradicionālā saimniekošanas veida uz modernajām nozarēm!
- **Kāpēc** moderno oāžu veidošana var radīt problēmas? **Kādas** tā ir?
- **Izmantojiet *Google map*** un **sameklējiet** Sahāras tuksnesī Nīlas ieleju un deltu, Čada ezeru, *Al Kufrah, Siwa, Bahariya, Bawiti, Bilma* oāzes, naftas atradnes Lībijas teritorijā!
- **Izpētiet** to plānojumu un **raksturojiet** infrastruktūru!

http://www2.klett.de/sixcms/list.php?page=geo_infothek&miniinfothek=&node=Oasen&article=Infoblatt+Oasen

Baharījas oāzes lauksaimniecība

<http://www.youtube.com/watch?v=xCdJKLwPodY>

Nīlas oāze <http://www.youtube.com/watch?v=QLussf-QyjE>

<http://www.youtube.com/watch?v=ayQijCoayo8>

Tunisijas oāzes <http://www.youtube.com/watch?v=auWKC9PMetI>

Sahara Forest Project <http://www.youtube.com/watch?v=CcHsVrX-80k>

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošanās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

ESF

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

“Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība”

Vienošānās Nr.2010/0062/1DP/1.2.1.2.3/09/IPIA/VIAA/003

ESF

VALSTS IZGLĪTĪBAS SADALES CENTRS